

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2024. № 7.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.7.73>

УДК 638:631:330.12

Є. О. Олійник,

к. е. н., докторант, Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6512-7235>

Ю. М. Щербаков,

аспірант, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-9866-5934>

**СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ СТІЙКИМ РОЗВИТКОМ АГРАРНОГО
ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЙОГО
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ**

Ye. Oliinyk,

PhD in Economics, Doctoral Candidate, University of Customs and Finance, Dnipro

Yu. Shcherbakov,

Postgraduate Student, National University Oles Honchar, Dnipro

**STRATEGIC MANAGEMENT OF THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT
OF AN AGRICULTURAL ENTERPRISE IN THE CONTEXT OF ITS
COMPETITIVENESS**

У статті досліджено стратегію управління аграрним підприємством в контексті його конкурентних позицій з точки зору встановлення певних

параметрів стійкості і способів реакції управлінської системи на дію виникаючих проблемних ситуацій.

Розглядаються макрорівневі і мезорівневі фактори які не підвладні управлінському впливу з наступним їх прогнозуванням і адаптуванням, а також фактори мікроекономічного рівня з умінням визначати ключові причини стабільності і ціленаправлено здійснювати на них вплив. Визначені умови формування ефективного організаційно-економічного механізму з підтримки стратегічної стійкості аграрного підприємства щодо здатності розвивати та зберігати на довгострокову перспективу конкурентні переваги і гнучку адаптацію до зовнішнього та внутрішнього середовища з метою досягнення прибутковості діяльності і задоволення потреб суспільства.

Встановлено, досягнення стійкості аграрного підприємства визначається міцністю та динамікою існуючих у ній зворотних зв'язків, представлених інформаційними потоками, причому стійкість вища тоді, коли сукупність стійких рівноваг товаровиробника перевищує кількість нестійких, що має нерозривний зв'язок і з конкурентоспроможністю.

The article examines the management strategy of an agricultural enterprise in the context of its competitive positions from the point of view of establishing certain parameters of stability and methods of reaction of the management system to the action of emerging problem situations. Macro-level and meso-level factors that are not subject to managerial influence are considered, followed by their forecasting and adaptation, as well as microeconomic level factors with the ability to determine the key causes of stability and purposefully influence them. At the same time, the self-stabilizing systems of an agricultural enterprise are reduced to the preservation of its stable environment with their constant adjustment according to evolutionary changes into more complex life-sustaining systems. This approach makes it possible to consider the level of competitiveness of the enterprise under the conditions of maintaining a stable state, and acts as a prerequisite for its further development. Where the sustainability of an agrarian enterprise is assessed by indicators of overall

profitability, income and market position, which is a certain direction of the strategy for monitoring its competitiveness.

The conditions for the formation of an effective organizational and economic mechanism to support the strategic stability of an agrarian enterprise in terms of the ability to develop and maintain long-term competitive advantages and flexible adaptation to the external and internal environment in order to achieve profitability and meet the needs of society are determined, as a high comparison of the level of the market niche of the product manufacturer with other manufacturers for similar products in relation to the ratio of the set of quality characteristics, costs and consumption in accordance with market requirements.

It has been established that the achievement of the sustainability of an agricultural enterprise is determined by the strength and dynamics of its existing feedback loops, represented by information flows, and sustainability is higher when the set of stable equilibria of the producer exceeds the number of unstable ones, which is inextricably linked with competitiveness. In the case of a violation of stability, the orientation of the process is of significant importance: strengthening of instability or its weakening.

Ключові слова: *управління, стратегія, конкурентоспроможність, стійкість, агробізнес, ресурси, життєвий цикл.*

Keywords: *management, strategy, competitiveness, sustainability, agribusiness, resources, life cycle.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Для більшості вітчизняних аграрних підприємств проблеми стратегічного управління стійким розвитком та конкурентного їх стану накладаються на невирішені проблеми системного характеру, обумовлені переходом до ринку на фоні глобалізації економічних відносин. Важливим тут напрямом є підвищення ефективності аграрного виробництва як стратегічно значущої сфери діяльності, де перегляд

та активація досліджень, спрямованих на ефективне управління ринковими процесами, стає актуальним питанням, вирішення якого визначає суспільний рівень та ефективність розвитку галузей народного господарства.

Ринковий підхід вирішення стратегічних та поточних завдань дозволить аграрним підприємствам гнучко маневрувати матеріальними, трудовими та фінансовими ресурсами, а також винаходити нові методи що забезпечують конкурентоспроможність власного продукту. При цьому ринкові умови перетворюють організаційно-економічні основи управління аграрним підприємством на складну систему, а управління ринковими процесами – на важливий елемент цієї системи. Тому особливо важливо мати ефективний організаційно-економічний інструментарій стратегічного управління стійкістю та конкурентоспроможністю, який сьогодні на більшості аграрних підприємств відсутній. В даному випадку важливість економічної стійкості аграрних підприємств дозволить всій господарській системі країни зберігати та збільшувати її конкурентний потенціал, забезпечуючи одночасне досягнення довгострокової соціально-економічної стабільності та сталого розвитку, що на сьогодні виступає вагомим науково-практичним завданням з проведення досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням економічної стійкості та конкурентоспроможності аграрних підприємств присвячено чимало вітчизняних наукових робіт авторів-дослідників, таких як: В.І. Аранчій, О.В. Ареф'єва, О.Л. Бурляй, Н.І. Верхоглядова, Д.В. Дерев'янка, О.Ю. Єрмаков, О.В. Іванова, В.М. Ключко, М.Х. Корецький, О.В. Мальцев, О.В. Ульянченко та багато інших, де розкривається еволюційна сутність понять «стабільність» та «конкурентоспроможність», починаючи з класичних трактувань цих понять до сучасної їх інтеграційної складової в межах певного інструментарію дій.

Проте невинний розвиток діяльності аграрних підприємств в умовах мінливого ринкового середовища, потребує поглибленого дослідження питань щодо узагальнення сутності економічної стійкості та конкурентоспроможності, розробки організаційно-економічних заходів реалізації стратегії їх стійкого

розвитку, інформаційного забезпечення процесів управління економічною стійкістю та конкурентоспроможністю в аграрному бізнесі.

Формулювання цілей статті полягає у визначенні напрямів стратегічного управління стійким розвитком аграрних підприємств в контексті їх конкурентоспроможності під впливом зовнішнього та внутрішнього мінливого середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес стратегії управління аграрним підприємством є одним з найважливіших завдань спроможності адекватно реагувати на зовнішнє і внутрішнє середовище. На сьогодні вплив такого середовища носить визначальний характер на діяльність підприємства, який виводить систему управління з рівноважного стану, порушуючи його стійкість. В таких умовах досягнення ефективного стратегічного управління полягає у встановленні відповідних параметрів стійкості і способів реакції системи управління аграрного підприємства на дію виникаючих проблемних ситуацій, що спонукає до розробки рекомендацій із покращенням стійкості системи управління підприємством в контексті конкурентоспроможності його підприємницької діяльності.

Проведений аналіз сучасної економічної літератури дозволяє зробити висновок про те, що дослідники трактують стійкість як особливий стан підприємства, виділяючи його економічну стійкість, яка на думку деяких авторів [1-3] представляє параметри відхилення в результаті впливу здебільшого факторів зовнішнього середовища. Виявлення зазначеного стану підприємства можливо лише на основі всеосяжного аналізу його виробничо-господарської діяльності, де аналіз припускає розрахунок показників, придатних для порівняння з попереднім періодом, або аналогічними підприємствами.

Конструкція такого аналізу будується на основі застосування економіко-математичних методів в основі яких лежить господарський процес як господарська система, що дозволяє з певними припущеннями оцінити якісні конкурентні зміни кількісних показників підприємства в динаміці. Отримані в процесі використання системного підходу результати підкріплюються відповідними розрахунками, як підґрунтя достовірності даних. У той же час,

такі результати містять певну частку умовності стосовно розрахунку і обґрунтування базового - «ідеального» стану з виокремленням рівнів економічної стійкості та конкурентоспроможності підприємства.

З цих вихідних позицій, поняття «стійкість» і «конкурентоспроможність» мають певну схожість. Загальним є те, що вони характеризують якісний стан об'єкта, який знаходиться в динаміці, який полягає у способах досягнення ефективності функціонування підприємства на ринку – його лідируючих позиціях. І якщо економічна стійкість підприємства це забезпечення його функціонування (виживання), то конкурентоспроможність є засобом підвищення такої стійкості. Проте необхідно зауважити, стійкість підприємства не завжди відповідає його конкурентоспроможності, і навпаки.

Головна відмінність конкурентоспроможності від економічної стійкості підприємства полягає у досягненні цілі: конкурентоспроможність – досягнення ефективності функціонування підприємства на ринку товарів, капіталу та праці, оволодіння і утримання лідируючих позицій; економічна стійкість – забезпечення виживання, збереження підприємства і можливість майбутнього розвитку (табл. 1).

Таблиця 1. Порівняльний аналіз «конкурентоспроможність» та «економічна стійкість»

Критерій порівняння	«конкурентоспроможність»	«економічна стійкість»
Рівень управління	стратегічний, тактичний, оперативний	
Ціль процесу	ефективність функціонування на ринку товарів, капіталу та праці	збереження підприємства, виживання, здатність до розвитку
Об'єкти управління	продукція, поточний грошовий потік, фінансові ресурси, активи, джерела фінансування, інформація	
Ефективність	утримання конкурентних позицій, підвищення конкурентоспроможності підприємства на ринку капіталів, праці, товарів, лідерство	стійкість, виживання, збереження, можливості розвитку
Відношення до ризику	готовність йти на ризик	намагання мінімізувати ризик
Інформація	внутрішня інформація про результати, можливості і потенціал, зовнішня інформація про нові можливості	внутрішня інформація про результати, можливості що піддаються загрозам, зовнішня інформація про загрози

Необхідність забезпечення економічної стійкості підприємства викликана наступним чинниками:

- загострення конкуренції на ринку внаслідок процедури інтеграції з ЕС, що підвищує потребу підприємства в інструментах направлених на забезпечення його стійкості життєвого циклу;

- потребою в прогнозуванні рівня впливу несприятливих факторів на стабільність підприємства із розробкою випереджувальних управлінських дій;

- досягнутий певний рівень конкурентоздатності потребує розробки відповідних принципів управління економічною стійкістю з їх адаптацією під факторні зміни зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства;

- розробка методики оцінки рівня економічної стійкості для прийняття обґрунтованих рішень, які надають можливий вектор розвитку стійкого функціонування підприємства.

В умовах конкуренції будь-яке підприємство прагне не тільки вижити, але й перемогти, боротися за лідируючі позиції на ринку капіталів, товарів і праці. У вирішення даних задач, аграрному підприємству потрібні спеціальні методи та інструменти управління, які гуртуються на системі управління його економічною стійкістю (рис. 1).

На економічну стабільність аграрного підприємства впливають фактори різних економічних рівнів. В цьому контексті, макрорівневі і мезорівневі фактори розглядаються як фактори не підвладні управлінському впливу, тому керівництво аграрного підприємства повинно вміти їх прогнозувати, пристосовуватися і адаптуватися до них. Керувати на рівні аграрного підприємства можливо лише факторами мікроекономічного рівня, у зв'язку з чим, основною задачею підприємства є уміння визначити ключові причини (фактори) стабільності і ціленаправлено впливати на них.

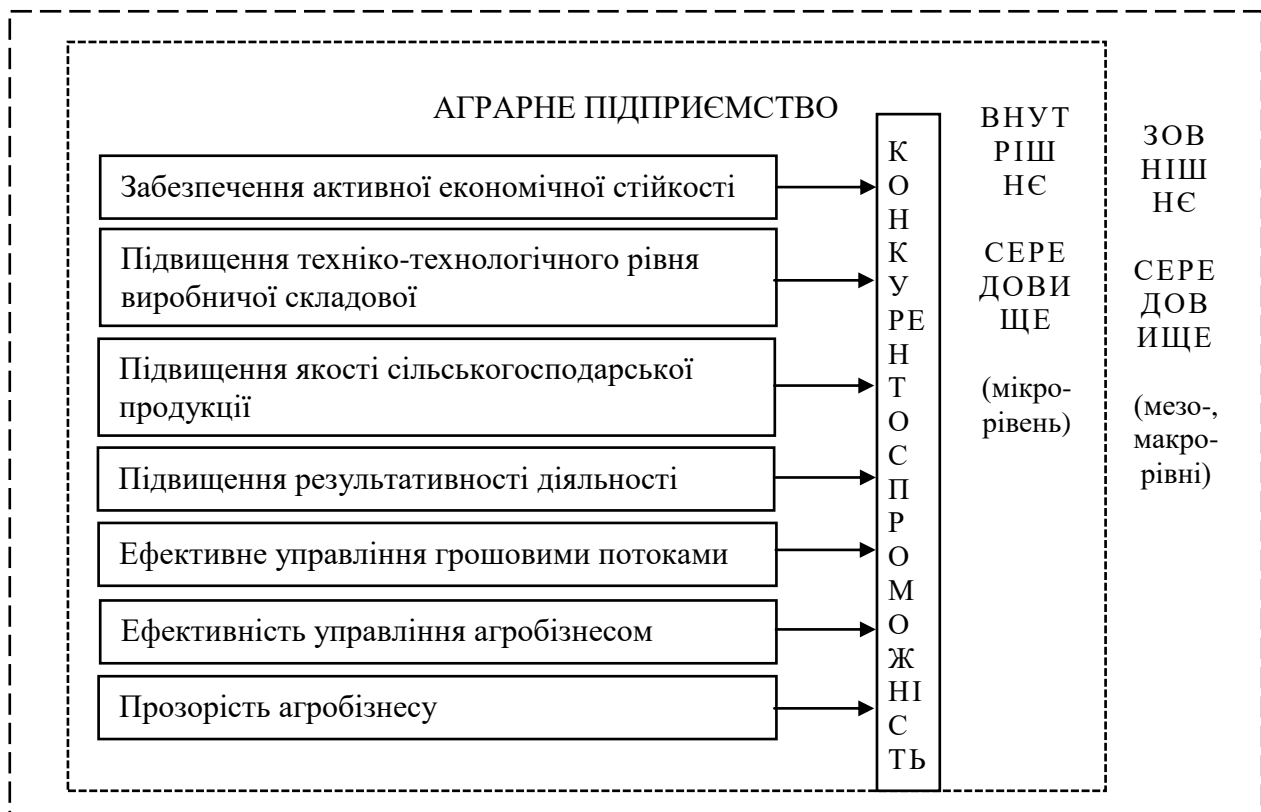

Рис. 1. Економічна стійкість у забезпеченні конкурентоспроможності аграрного підприємства

Джерело: Систематизовано та узагальнено за [4]

З точки зору «стратегічного підходу», основними цілями діяльності будь-якого підприємства є економіка і диверсифікація, яка направлена на його розвиток з доповненням кількома допоміжними, у тому числі некомерційними цілями. В даному випадку економічна стабільність аграрного підприємства складається із своєчасного досягнення таких основних цілей: забезпечення самозбереження як єдиної системи, забезпечення адаптації та вибір оптимального балансу між самозбереженням і адаптацією (рис. 2).

Різниця між самозбереженням і адаптацією аграрного підприємства залежить від ступеня зміни навколишнього середовища та ситуації на ньому, як здатність ефективного їх подолання, враховуючи необхідні для цього ресурси.

Рис. 2. Забезпечення економічної стійкості аграрного підприємства

Джерело: Систематизовано та узагальнено за [5]

Система самозбереження аграрного підприємства повинна досягти балансу між її внутрішніми, фіксованими обмеженнями, і зовнішнім впливом, як певне убезпечення в намаганні порушити її стійкий стан. Натомість адаптуюча система являє собою більш складне пристосування до середовища, і стабілізується підприємством самостійно. В даному разі адаптуюча система є стан з регулювання своїх внутрішніх обмежень, а не просто пристосувань до змін, і проявляється у новому, стійкому стані, який буде більш стійкий до викликів.

Загалом сутність самостабілізуючих систем аграрного підприємства зводяться до збереження його стійкого середовища з їх постійним корегуванням згідно еволюційних змін в більш складні життєзабезпечуючі системи. Даний підхід надає змогу розглядати рівень конкурентоспроможності підприємства за умов збереження стійкого стану, що виступає умовою його подальшого розвитку. При цьому оцінкою стійкості підприємства, є такі показники як загальна рентабельність, дохід і ринкова позиція, що виступить певним напрямом стратегії щодо моніторингу його конкурентоспроможності.

Економічні умови, що склалися в глобальному ринковому просторі на сучасному етапі, визначають домінуюче управлінське рішення при стратегічному плануванні – формування механізму підвищення конкурентоспроможності аграрного підприємства. Формуванню ефективного організаційно-економічного механізму необхідна підтримка стратегічної

стійкості аграрного підприємства, а саме: здатність розвивати та зберігати в довгостроковій перспективі конкурентні переваги і гнучку адаптацію до зовнішнього та внутрішнього середовища з метою досягнення максимальної прибутковості та задоволення потреб суспільства.

У класичному варіанті, під конкурентоспроможністю розуміється більш високе порівняння рівня ринкової ніші виробника продукції з іншими виробниками за аналогічною продукцією, чи послугами, стосовно співвідношення сукупності якісних характеристик, витрат та споживання у відповідності до вимог ринку [6]. Конкурентоспроможною вважається продукція, у якої сукупний корисний ефект на одиницю витрат вище ніж в інших, і при цьому величина жодного з критеріїв не є неприйнятною для споживача. При цьому продукт з низькою якістю може бути конкурентоспроможний за відповідної ціни, але за відсутності будь-якої властивості він втратить привабливість взагалі.

Розвиток ринкових відносин сприяло формуванню цілої низки додаткових критеріїв для ідентифікації конкурентоспроможності як продукту, так і самого аграрного підприємства загалом, де окрім фундаментальних критеріїв якості та ціни високого значення для споживачів набувають функціональність та надійність.

На сьогодні для більшості вітчизняних аграрних підприємств подолання умов невизначеності накладаються на невирішені проблеми системного характеру, обумовлені ринковими умовами господарювання що відбуваються на фоні глобалізації та зародженні інформаційного суспільства. В руслі світових економічних умов господарювання, саме адаптація до них всього національного господарства і кожного господарюючого суб'єкта дуже важка, а завдання забезпечення конкурентоспроможності підприємств є найактуальніша [7]. В цьому аспекті найважливішою умовою існування конкурентоспроможної виробничої системи товаровиробника є стійкість її функціонування та розвитку. Умовою володіння стійкістю до зовнішнього впливу, є внутрішні властивості самої виробничої системи. Отже стійкість є зовнішньою формою, зовнішнім

проявом внутрішньої структури системи, тобто основу стійкості закладено всередині неї.

Для того щоб підвищити стійкість до впливу різних факторів, необхідно перш за все вдосконалювати систему зсередини, внаслідок чого взаємозв'язок стійкості та конкурентоспроможності можна обґрунтувати вартісними показниками. Так стійкий розвиток, що супроводжується зростанням вартості агробізнесу, свідчить про те, що підприємство генерує достатній грошовий потік свого розвитку, тому воно має досить міцні ринкові позиції.

Стійкість будь-якої системи визначається напрямом, міцністю та динамікою існуючих у ній зворотних зв'язків, представлених певними інформаційними потоками [8]. Звідси стійкість аграрного підприємства є сукупність рівноваг різних рівнів (окремих, одиничних, часткових), при чому стійкість вища тоді, коли сукупність стійких рівноваг товаровиробника перевищує кількість нестійких. Економічний стан аграрного підприємства може змінюватись від вкрай нестійкого, при якому воно знаходиться на межі банкрутства, до відносно стійкого. У разі порушення стійкості, суттєве значення має спрямованість процесу: посилення нестійкості чи її ослаблення.

Стійкий стан аграрного підприємства над ринком виробників сільськогосподарської продукції зазвичай розуміється як його здатність зберігати, або нарощувати обсяги реалізації такої продукції тривалий період часу за різних змін в інфраструктурі та при відповідних коливаннях споживчого попиту. Наразі економічна стійкість аграрного підприємства формується під впливом складного комплексу чинників, де при всім різноманітті конкретних господарських ситуацій спостерігається певна єдність, яка характеризує економічно стійкі підприємства. Ця єдність проявляється у наявності підприємницького підходу до організації виробничої, фінансової, маркетингової діяльності, вмінні вловлювати «слабкі» сигнали про зміну середовища та швидко реагувати на них за допомогою пристосування, активної протидії та здатності керівництва підприємства ефективно використовувати сукупний капітал у вигляді гармонізації своїх інтересів.

На цьому фоні, ринковий підхід до вирішення стратегічних та поточних завдань управління аграрними підприємствами дозволяє гнучко маневрувати матеріальними, трудовими та фінансовими ресурсами, а також винаходити нові методи що забезпечують конкурентоспроможність власної продукції. Імпульсом цьому є ринкові умови, які перетворюють організаційно-економічні основи управління аграрним підприємством на складну систему, а управління ринковими процесами – на важливий елемент цієї системи. Необхідно зазначити, розвиток економіки аграрних підприємств багато в чому визначається рівнем конкурентоспроможності та ефективності їх виробничих процесів на регіональному рівні як соціально-економічних суб'єктів. Це насамперед залежить від місця їх розташування на території країни та ресурсів, якими вони володіють. При цьому орієнтація на міжнародні стандарти рівня та якості життя неможлива без стійкого та конкурентоспроможного зростання агробізнесу на інноваційній основі, підвищення ступеня задоволення потреб у продовольстві та розвитку людського потенціалу.

Економічний напрям розвитку аграрних підприємств, їх стійкість, конкурентоспроможність та стратегія сталого розвитку, обумовлюється підвищенням ефективності управління діяльністю окремих суб'єктів галузі, кількісна величина якої свідчить про територіальне розпорощення виробничої складової і диференціацію їхнього вкладу у досягнення значного рівня соціально-економічного розвитку регіонів та національного господарства країни в цілому. Головною з причин такого підходу, є недостатнє використання різних конкурентних переваг регіонів країни у практиці господарювання та управління підприємств галузі. А також мають місце проблеми з управління кризовими явищами в їх господарських системах, проблеми діагностики, питання стратегічного управління, інформаційного забезпечення процесу управління та оцінки ефективності управління конкурентоспроможністю і стійкості на рівні підприємств агробізнесу. Це обумовлює те, що такі підприємства можуть бути конкурентоспроможними тільки в тих напрямках

свого розвитку, для реалізації яких найповніше використовується необхідний економічний потенціал виробничого та підприємницького середовища.

На сучасному етапі сутність стратегії управління стійким розвитком аграрних підприємств полягає у забезпеченні комплексного та системного використання резервів і факторів підвищення їх ефективної діяльності, конкурентоспроможності та створення на цій основі передумов для довготривалого зростання, а також забезпеченні продовольчої безпеки, досягнення максимально високих темпів підвищення реальних доходів та якості суспільного життя. Успішна ж реалізація цієї стратегії можлива за дотримання таких вимог:

1) наявність інноваційно-інвестиційної спрямованості та орієнтування на максимальну мобілізацію внутрішніх резервів господарювання;

2) неухильне та стійке підвищення ефективності діяльності та конкурентоспроможності щодо збалансованого розвитку його продуктивних сил на основі соціально-економічних та соціально-екологічних механізмів;

3) розробка та реалізація стратегії розвитку на основі органічного поєднання державного регулювання економіки а аграрній сфері та створення умов для інноваційної діяльності підприємництва;

4) комплексне та системне вирішення науково-технічних, економічних та соціально-екологічних проблем аграрної сфери, що забезпечують продовольчу незалежність та безпеку країни.

В цілях сталого і ефективного розвитку аграрної галузі, найбільш дієвою є стратегія активного формування конкурентних виробничо-переробних кластерів на основі встановлення ефективних взаємозв'язків стійкості систем аграрних підприємств, які мають стати рушійною силою розвитку аграрної економіки [9].

У зв'язку з цим, кластерний підхід необхідно розглядати з точки зору інституту розвитку агропромислового комплексу, як новий інструмент управління процесами забезпечення продовольчої безпеки на основі зміцнення міжгалузевих зв'язків та використання принципів ефективної агропромислової,

науково-технічної та інноваційної політики, що має бути спрямована на стимулювання розвитку конкурентного середовища в агробізнесі.

Зазначене вище можна констатувати як те, що стійкість, як економічний процес, залежна від багатоваріантності механізму економічного розвитку, тому досягнення стійкої діяльності аграрного підприємства можливе не в одній її формі або способу досягнення, а при наявності кількох доцільних варіантів. В даному разі використовуваний на практиці варіант, який відповідає вимогам оптимальності, призводить до стійкого розвитку, але в свою чергу постійно знаходиться під впливом певних умов і факторів. При цьому особливу значимість набуває управління за допомогою якого і регулюється стійкість, як імпульсний вплив на конкурентоспроможність аграрного підприємства.

З іншої сторони, економічний розвиток аграрного підприємства має свої обмеження, які здатні у значній мірі трансформувати рівень стійкості за рахунок ресурсного фактору у розрізі його різновидів (матеріальні, трудові, технічні та ін.), що окреслює два аспекти, які уособлюються як організаційно-економічне управління – управління на основі використання економічних і організаційних методів [10]. В кінцевому результаті методи організаційно-економічного управління необхідні для збереження стабільності і конкурентності аграрних підприємств у стратегічній перспективі, а його організація повинна бути сфокусована на конкретну продукцію і на конкретного кінцевого споживача. Такий механізм досягнення економічної стабільності аграрного підприємства представляє собою спосіб перенесення відносин економічної системи в конкретні форми організації і функціонування життєвого циклу конкретного підприємства як його саморозвиток, так і стійкий розвиток господарських відносин. Саме функціонування механізму досягнення економічної стабільності підприємства є процесом реалізації заходів які знаходяться в його діалектичній єдності.

Досліджуючи мету забезпечення економічної стійкості аграрного підприємства більш детально, необхідно зазначити, що основним її змістом є отримання прибутку у розмірі, достатньому для нарощування стратегічного

потенціалу підприємства та його конкурентної переваги. Це потребує встановлення гармонійного поєднання зовнішньої і внутрішньої інформації з місією підприємства, його ресурсами та капіталом (рис. 3).

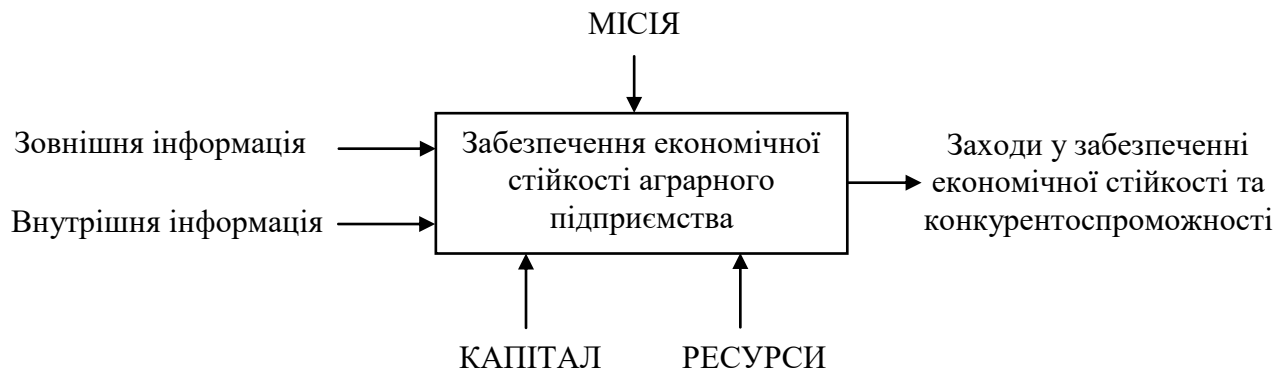

Рис. 3. Забезпечення економічної стійкості конкурентоздатності аграрного підприємства

Джерело: Систематизовано та узагальнено за [11]

Визначально керуючий вплив економічної стійкості аграрного підприємства на його конкурентоздатність представлений місією та її доктриною, тобто ті обмеження, які накладаються на інші дії і мету, виходячи з можливості використання ресурсів та капіталу підприємства у досягненні його стійкості. При цьому інформаційні потоки несуть опис стану навколишнього середовища, що свідчать про ті чи інші зміни у тенденціях, можливостях, обмеженнях та стану самого підприємства. У цьому випадку може бути досягнуто гармонізації цілей забезпечення стійкості та конкурентоспроможності аграрного підприємства.

В цілому, стійкість аграрного підприємства надає здатність до його саморегуляції, пристосування до зовнішніх і внутрішніх умов що змінюються, і як економічна система, відображає здатність підприємства зберігати свою цілісність і при цьому розвиватися (прогресувати), незважаючи на вплив зовнішніх та внутрішніх факторів. Внаслідок чого конкурентоспроможність формує можливість аграрного підприємств вижити за умов постійно мінливого зовнішнього середовища.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. В сучасних умовах стратегія управління стійкістю та конкурентоспроможністю аграрних підприємств має здійснюватися на організаційно-економічній основі, яка полягає в оцінці ресурсів, що використовуються в процесах забезпечення ефективного функціонування даних підприємств, представлених у вигляді параметрів виробничих систем, їх інформаційної і вартісної оцінки, виборі оптимального інструментарію який дозволяє кількісно оцінювати рівень конкурентоспроможності аграрного підприємства та стійкість його діяльності на основі використання системи зовнішньої та внутрішньої інформаційної підтримки управлінських рішень щодо цих питань.

Ставлячи за мету розробку об'єктивних та ефективних інструментів управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств за критерієм економічної стійкості, необхідно класифікувати та згрупувати такі підприємства за їх конкурентним статусом у розвиток існуючих, де пропонуються нові критерії – інноваційна активність та фінансова стійкість. Таке поєднання характеризуватиме різні типи підприємств, визначатиме різні траєкторії розвитку, що буде служити для подальших досліджень у даному напрямі.

Література

1. Ареф'єва О.В., Городинська Д.М. Економічна стійкість підприємства: сутність, складові та заходи з її забезпечення. Актуальні проблеми економіки. 2008. № 8 (86). С. 34-38.
2. Верхоглядова Н.І., Кононова І.В. Сутність стійкості функціонування підприємства. Держава та регіони. 2011. № 1. С. 72-78.
3. Іванова О.В., Жуков П.П. Організаційно-економічна стійкість підприємства в умовах ринку. Економічні науки. 2014. № 56. С. 335-340.
4. Дерев'янку Д.В. Економічна стійкість підприємств: інтегральні підходи до оцінювання. Вісник Уманського державного аграрного університету. 2018. № 72 (4). С. 145-152.

5. Бурляй О.Л., Дерев'янку Д.В. Системний підхід до оцінки економічної стійкості аграрних підприємств. Вісник Уманського державного аграрного університету. 2018. № 71 (3). С. 92-96.

6. Корецький М.Х. Формування конкурентоспроможності підприємств у ринкових умовах. Держава та регіони. 2005. № 1. С. 98-102.

7. Єрмаков О.Ю. Оптимізація розмірів аграрних формувань в умовах ринкових перетворень. Вісник Харківського державного аграрного університету. 2011. № 6. С. 44-47.

8. Аранчій В.І., Удовіченко М.О. Інтегральні підходи до оцінювання економічної стійкості аграрних підприємств. Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. 2012. № 32. С. 10-15.

9. Ульянченко О.В. Підвищення конкурентоспроможності аграрного сектора економіки України на кластерних засадах. Вісник аграрної науки. 2010. № 10. С. 56-59.

10. Клочко В.М. Організаційно-економічний механізм підвищення конкурентоспроможності продукції АПК в умовах глобалізації. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. 2009. № 85. С. 187-192.

11. Мальцев О.В. Методологічні основи дослідження конкурентоспроможності виробництва сільськогосподарської продукції. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. 2009. № 85. С. 252-256.

References

1. Arefieva, O.V. and Horodynska, D.M. (2008). "Economic stability of the enterprise: essence, components and measures to ensure it", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 8, no. 86, pp. 34-38.

2. Verhoglyadova, N.I. and Kononova, I.V. (2011). "The essence of the sustainability of the operation of the enterprise", *Derzhava ta rehiony*, vol. 1, pp. 72-78.

3. Ivanova, O.V. and Zhukov, P.P. (2014). “Organizational and economic sustainability of the enterprise in market conditions”, *Ekonomichni nauky*, vol. 56, pp. 335-440.

4. Derevyanko, D.V. (2018). “Economic sustainability of enterprises: integral approaches to assessment”. *Visnyk Umans'koho derzhavnoho ahrarnoho universytetu*, vol. 72, no. 4, pp. 145-152.

5. Burlyai, O.L., and Derevyanko D.V. (2018). “A systematic approach to assessing the economic sustainability of agricultural enterprises”, *Visnyk Umans'koho derzhavnoho ahrarnoho universytetu*, vol. 71, no. 3, pp. 92-96.

6. Koretskyi, M.Kh. (2005). “Formation of competitiveness of enterprises in market conditions”, *Derzhava ta rehiony*, vol. 1, pp. 98-102.

7. Ermakov, O.Yu. (2011). “Optimizing the size of agrarian formations in the conditions of market transformations”, *Visnyk Kharkivs'koho derzhavnoho ahrarnoho universytetu*, vol. 6, pp. 44-47.

8. Aranchyi, V.I. and Udovichenko, M.O. (2012). “Integral approaches to assessing the economic sustainability of agricultural enterprises”, *Naukovi pratsi Poltavs'koi derzhavnoi ahrarnoi akademii*, vol. 32, pp. 10-15.

9. Ulyanchenko, O.V. (2010). “Increasing the competitiveness of the agricultural sector of the Ukrainian economy on a cluster basis”, *Visnyk ahrarnoi nauky*, vol. 10, pp. 56-59.

10. Klochko, V.M. (2009). “Organizational and economic mechanism of increasing the competitiveness of agricultural products in the conditions of globalization”, *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu sil's'koho hospodarstva: Ekonomichni nauky*, vol. 85, pp. 187-192.

11. Maltsev, O.V. (2009). “Methodological foundations of the study of the competitiveness of agricultural production”, *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu sil's'koho hospodarstva: Ekonomichni nauky*, vol. 85, pp. 252-256.

Стаття надійшла до редакції 20.06.2024 р.